

Hujusmodi enim sapientia vitalis est, ipsa mer sanctitate animata. Atque hoc sensu dicitur divina sapientia filii suis vitam inspirare.

272 Sanè, ut reor, hoc dictum cum intuitu ad primam hominis efformationem, de qua Gen. 2. Elaborato enim ex lutea materia corpore Adami politissima Dei manu; Deus ipse inspiravit in faciem eius spiraculum vitæ, & factus est homo in animam viventem. Etenim, ubi Adamus hanc Dei insufflationem accepit, sapientissimum, & sanctissimum apparuisse, rationali anima conspicuum, in qua sanctitas cum sapientia mirifice adungebatur, liquido constare debet. Per hoc enim vitæ spiraculum perfecit Deus quod paulò antè facere decreverat: Faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram. Imago autem, & similitudo Dei homini impressæ in eo maxime reluctent, quòd intellectu, & voluntate constet, sapientia, & sanctitate; sapientia intellectum illuminante, sanctitate voluntatem inflammante. Si verò sanctitas homini defuerit, desit necessum est solida, & vivida sapientia, ac proinde Dei imago si non essentialis, accidentalis tamen. Eapropter Regius Cantor de homine ab hac imaginis, & similitudinis gloria per peccatum deturbato, cecinit Pl. 48. Homo cum in honore esset, non intellexit: comparatus est jumentis insipientibus, & similis factus est illis. In præcellenti sapientia conditus, obstruit per culpam: non sapiens jam, sed insipiens, dum sanctitate caret, brutis obsequitur concupiscentiis, æterna negligit, & ad caduca, & bruta se convertit, ad pastum, ad sensum, ad voluptates se dejicit. Qui in rerum naturalium, cœlestium, terrestriumque cognitione doctior erat, in politicis oculatior in divinis instructior; statim atque sanctitatem amisit, omnis in eo sapientia, quæ perficit, est præstantissima, emortua erat, inanis, & quasi nulla, cadaverisque ad instar apparuit: deficiente enim sanctitate, defecit ipsius sapientia vita, & anima, quam Deus filiis suis inspirat.

273 Doctorem, Patremque multarum Gentium non illiteratum, & rudem, sed sapientissimum, Deus constituere voluit Abrahamum; quod ut præstet, pristino nomini Abram litteram addidit Gen. 17. 5. Nec ultra vocabitur nomen tuum Abram, sed appellaberis Abraham, quia Patrem multarum Gentium constituit te. Philo Judæus lib. de Gigantibus, & in lib. de Abrahamo putat id intercedere discriminis inter Abram, & Abraham; quòd prius nomen significat virum astrologicum, posteriùs verò sapientem: Ergo mutatio nominis ex Abram in Abraham, significavit, fuisse jam mutatum ex homine Philosopho in virum sapientem, & planè divinum. Licet Philo sophus, & Astrologus esset, non tamen sapiens dicebatur, nec sapientia pollebat. Cur id, quæso? Certè quia ei sanctitas illa deerat, quæ vita est veræ atque Christianæ Sapientia. Ubi observa cum S. Hieron. ex Hebræis antiquioribus id referente; charitatem nomini Abraham communicatam ex divinissimo, ac ineffabili Dei nomine Jehovah fuisse depromptam. Dicitur Hebraei, quòd ex nomine suo Deus, quod apud illos tetragrammaton est, He Abrahæ addiderit. Deinde, si Ambrosio credimus, littera illa He duplicem illam habet significationem est, & vivit. Adde, additam no-

mini Abraham litteram He, Latinis esse inspirationem, sive spiritum, ut quæ aspirando, sive exsufflando efformetur, quod vitæ argumentum est. He litteram (ait Agellius lib. 2. c. 3.) sive illam spiritum magis, quam litteram dici oportet, inferebant veteres vocibus verborum formandis, roborandisque ut sonus earum esset vividior, & vegetior. Quorsum igitur hæc? Certè ut appareat, hominem litteratum, & sapientem, tum verè esse litteratum, & sapientem, cum spiritu Dei vivit, & sanctitate pollet: tunc veram, solidam, vividamque esse illius sapientiam, cum interiori spiritui, gratiæ & charitati adsociatur: quòd si Dei spiritu, & charitate destituitur, non vera, sed ficta; non vivida, sed emortua; non solida, sed inanis haberi debet. Ille ergo verè sapiens, qui utrumque noscitur habere adsociatum, sapientiam & sanctitatem; sanctitatem videlicet, quæ ipsius sapientia vita, & anima sit. Hæc enim est vita, quam divina Sapientia filiis suis inspirat.

274 Ob oculos tibi propone duos illos Cherubinos intra oraculum Templi Salomonici constitutos 3. Reg. 6. Et fecit in oraculo duos Cherubim de lignis olivarum, decem cubitorum altitudinis. Textus quoque Cherubim auro. Ex materia oleagina, & superposito auro dicitur elaborati Cherubini, & decem cubitorum erecti statuuntur. Cur ita? Certè duobus illis Cherubinis appositè representari sapientissimos Ecclesiæ Doctores suadet in primis ipsorum etymologia; vulgatissima quippe, & gravissima nominis Cherub declaratio affirmat illum in se includere plenitudinem sive multitudinem scientia. De quo Alcazar in cap. 4. Apoc. v. 7. notat 7. 5. Mendoza tom. 2. in lib. 1. Reg. c. 4. v. 4. numero suo 35. Deinde S. Augustini verba Salomonici hos Cherubinos considerantis id etiam suadent: Creatura rationalis in multitudine scientia (quoniam hanc interpretationem habet Cherubim) duobus ipsis animalibus significatur. Rursus altitudo illorum dicitur esse decem cubitorum, quasi ad decem præcepta eorum mensura fuerit exacta; ostendaturque perfecta sapientia & sanctitas in perfecta Cherubinatorum statura significari; ea autem perfecta tunc esse, si divinis præceptis commensuretur. Igitur ex lignis olivarum, & auro constare dicuntur, oleaginea materia intus quasi vices animæ agente, auro veluti corpore foris apparente. Ut designetur, sapientia Christianæ in auro præfigurata (aurum enim sapientia est, ut ait Origenes in Epist. ad Rom. c. 15.) animam, ipsam esse sanctitatem, gratiam, & charitatem (quæ per olivarum ligna symbolicè significatur) sine qua non aurea est, sed deaurata; non vivida, sed emortua; non solida, sed inanis; non vera, sed futura quæcumque sapientia. De lignis olivarum (ait ibi Lyranus) sunt facti, quia gratia spirituali sunt uncti, ne inquam arescant ab amore Dei, & quia lucem nobis scientia tribuunt, juvante flamma charitatis.

275 Hinc Paulus 1. ad Corint. 13. 2. Si habuero prophetiam, & noverim mysteria omnia, & omnem scientiam; charitatem autem non habuero, nihil sum. Nihil habendus, nihil omnino esse existimandus sapientissimus quisque, si ille desit sanctitas; nulla ejus sapientia est, cujus quantitas æstimari debet de mensura charitatis, quam habet; quæ multum habet charitatis, magna est; quæ parum, parva; quæ

Agellius. He littera spiritus quidam est.

3. Reg. 6.

Cherubini Templi viros portabant sapientes, in quibus sanctitas sapientia adsociata.

S. August. qu. 105. in Exod.

Origen.

Lyranus.

1. Corint. 13. 2.

Nihil habendus sapiens sine sanctitate.

Sapientia Christiana definitio. S. Bernard.

S. Nazianz.

S. August.

Si desit sanctitas, desit quasi pars essentialis hominis sapientis.

Osæ 4. 2.

משיח

Mortua est sapientia, sudario involuta, & sepulta, quæ sanctitatis caret operibus. Matt. 25. 18. Theophil.

Euthym.

S. Gregor. Lyranus.

Prov. 2. 4.

Plato.

S. Athanas.

verò nihil, nihil: in nihilum abit scientia, ubi sanctitate destituitur. Preme Sanctorum effata Christianam sapientiam definiunt. Si quis sapientiam ait S. Bernard. Ser. 85. in Cant. virtutis amorem desinerit, non à vero deviare videbitur. Et post paucas lineas ibidem: Nec dixerim reprehendendum, si quis sapientiam saporis boni desinat. Et S. Nazian. Orat. 15. sub initium: Prima Sapientia est vita proba, & honesta. Et S. August. lib. de Spiritu, & Anima: Sapientia est amor boni, sive sapor boni. Et lib. 2. de Academicis disput. 2. Recta via vitæ est Sapientia. Ecce tibi Sapientia Christiana definitio. Est amor virtutis, est amor, sive sapor boni, vita proba & honesta, recta via vitæ. Fit inde, nullam prorsus esse sapientiam illius, in quo desiderentur virtutis amor, amor & sapor boni, vitæ probitas, honestas, rectitudo; cum hæc sint quasi partes essentielles Christianæ Sapientia. Non longè absimili ratione, qua humani compositi pars essentialis est anima rationalis: sicut enim hac deficiente, desit compositum; ita similiter deficiente virtutis amore, sapore boni, vitæ probitate, & honestate, desit Christiana sapientia; inanis est, & emortua, quasi corpus sine anima; nihil omnino est. Subinde Osæ 4. 2. Non est scientia Dei in terra. Chaldaeus vertit: Non sunt qui ambulent in timore Dei in terra. Quasi desiderato Dei timore in hominibus, desideretur in illis, quantumvis sapientibus, Christiana sapientia; cujus initium est timor Domini. Psalm. 110. 10. & Ecclesiastici 1. 16.

276 Huc spectat parabola de talentis inter servos distributis Matth. 25. Talentum, sive mnam unam acceptam Domino servus unus, non ut deperiret, sed ut lucra numeraret suæ negotiationis: ille verò funditus talentum, & omnia perdidit. Expende quomodo abiens fudit in terram & abscondit pecuniam Domini sui. S. Lucas addit, mnam sive talentum in sudario repositum: Ecce mnam tuam, quam habui repositam in sudario. Quod ita argutè Theophylactus explicat: Sudario mortuorum facies velatur: merito ergo hic piger dicitur mnam in sudario involuisse, quia eam mortificans, & otiosam dimittens non tractavit, neque auxit. Cernis, qua ratione talentum sudario involutum, sepultura mandaverit, tanquam cadaver, sive corpus vitæ destitutum? Bene ita sit. Cæterum, inquiri, quid per hujusmodi talentum, quod genus pecuniæ est pretiosissimum, detur intelligi? Euthymius, & Chrysostomus gratiam docendi designari putant; servos autem, quibus talenta distribuntur, esse Ecclesiæ Doctores, Præceptores, Episcopos. S. Gregor. Homil. 9. in Evang. in uno talento intellectum agnoscit: Lyranus verò bona scientia. Sic sapientia Christiana à sapientissimo Rege Prov. 2. 4. numisma appellatur: Si quaesieris illam quasi pecuniam. Et Plato in Phædone sapienter scripsit: Ille dumtaxat vetus, ac verè aureus nummus, cujus gratia reliqua oportet commutare, & vendere, scilicet sapientia. De ethica, & moralis sapientia loquitur. En talentum, mnam, nummum, sive pecuniam, quam improbus ille servus sepelivit. Certè sapientia, quæ ei tradita à Deo fuit, vivida sapientia erat; talentum erat, in quo impressa resplendebat Dei sapientissimi imago & supercriptio. Ut enim (S. Athanas. inquit Ser. 3. contra Arrian.) Verè P. Ildeph. de Flores in Eccles.

bi sive rationis Dei nostra ratio simulacrum existimandum est; ita quoque ejus sapientia hæc nostra sapientia imago quædam existimari debet. Talentum ergo hoc, cum imaginem Dei præ se ferat, quæ imago est bonitatis divinæ, sapientia est sanctitate resplendens, ut ea nos, tanquam probata pecunia, negociemur, & salutis lucra duplicemus. In manibus nequissimi servi dum sterilecit, & vacuum salutis lucro manet acceptum donum, statim talentum mentis, sive sapientia ad instar cadaveris iacet emortuum, sudario involvitur, & sepultura datur. Quid mirum, si sanctitate ipsa, quæ est Christianæ sapientia anima, destituitur?

277 Scribarum, & Phariseorum vitia multis carpens Dominus, aiebat Matth. 23. 27. Similes estis sepulchris dealbatis, quæ foris parent hominibus speciosa, intus verò plena sunt ossibus, & omni spurcitiâ. Scribæ & Pharisei sapientissimi apud suos habebantur, & apparebant: legis erant expostores, & Doctores, ut claret ex Matth. 23. 2. & multis probat noster Barradas Tom. 3. in Evang. lib. 8. c. 17. & 19. Sapientia præstare reliquis se jactabant; sapientia videbantur imbuti, & speciosè ornati: sed cum eorum sapientia esset absque interna animæ sanctitate, imò vitis nimio perædata; propterea Christus D. eos sepulchris dealbatis scitè, & oportunè assimilat, quæ foris mortalium oculis speciosa apparent, intus verò scatent foetidis cadaveribus. Ita excogitavit S. Ambros. premens S. Ambros. Matthæi verba: Similes estis sepulchris dealbatis: sic doctrina sine vitæ innocentia, sepulchrum quoddam est cadaveribus plenum, inani quodam splendore intuentium oculis eludens: sepulchrum est, in quo vita desideratur; & non nisi tenebræ, & umbra mortis verè perstant. Certè, sanctitas, Christianæ sapientia anima est, sine qua omnino emortua extat quæcumque sapientia.

SECTIO XIV.

Quamvis sapientissimus sis, non tam sapientia, quam sanctitatis dotes commendare, & æstimare debes.

278 Hæc tuadent priora Ecclesiastici nostri verba: Sapientia laudavit animam suam. Etenim cum se ipsam Incarnata Sapientia dilaudare posset, suam dumtaxat animam dicitur commendasse, non tam à sapientia, quam à sanctitatis dotibus. Ut planè doceat, quòd sapientissimus quisque non tam sapientia, quam sanctitatis animæ dotes commendare, & æstimare debeat; salus enim animæ pluris habenda quovis sapientia cumulo. Rectè proinde S. Aug. Ser. 3. de S. Cypriano: Sapientis mores volo, non voces: sapientiam lauda vivendo, non sonando, sed consonando. Quasi dicat: Dotes sanctitatis in anima magno tibi in pretio sint, non sapientum voces, quæ facile evanescent: nec aliud sapientia pretium habet, nisi bonam vitam, sine qua nullius est pretii: consonet sanctitati sapientia, & gratissima vocum harmonia personabit magni habenda: sapientia enim vox absque sanctitatis voce, sonat quidem, sed minimè consonat, atque adeò raucè sonat, & submisè: nam acuta vox, magna & contenta, sanctitatis vox est, harmonia Christianæ

Matt. 23. 27. Sapientis sine sanctitate sepulchris similes dealbatis.

S. Ambros.

S. August. Sapientia laudanda non sonando, sed consonando.

Prov. 1. 7. Eccles. 1. 16.

Initium, caput, & summum Christianae sapientiae est sanctitas.

Psal. 79. 2. Psal. 19. 2.

Isai. 6. 1. 9.

S. Hieron. Seraphini honoratio- rem apud Deum locum habet, quam Cherubini, quia sanctitas pluris ab eo estimatur.

stianae suprema, primaque. Hinc Salomon Prov. 1. 7. Timor Domini principium sapientiae. Similiter Pl. 110. 10. & Ecclesiastici 1. 16. Initium sapientiae timor Domini. Ubi timor est, non solum Dei metus, sed religio, cultus, sanctitas, & observantia erga ipsum, ut claret ex Genes. 20. 11. Deuter. 6. 18. Job 11. & c. 8. 9. Pl. 21. 24. & Pl. 24. 14. & alibi saepe. Pro initium est Hebraice restib a voce ros, id est caput, princeps, dux, principium. Unde vertas: Caput, principium, principatus, summum, principale, optimum, primum sapientia est sanctitas. Quasi dicat: Quod caput extat, quod principale, optimum, primum, & summum Christianae sapientiae, est sancta in Deum religio, & observantia, ipsa animae sanctitas: ac proinde haec praefenda est sapientiae: ut praeferi solet militi Dux, optimum bono, caput reliquis membris, princeps inferiori: nam sapientia sine sanctitate est quasi miles sine duce, corpus sine capite, ac sine principe respublica.

279 Habes Psal. 79. 2. ex Cherubinis dignam Deo sedem ministrari: Qui sedes super Cherubim. Nusquam vero Deus sedere super Seraphim dicitur, sed stipari ab illis: Seraphini enim Deo immediate adsunt, ut patet ex Isai. 6. Vidi Dominum sedentem super solium excelsum, & elevatum. Seraphini stabunt super illud: id est, juxta illud, vel in circuitu Domini; ut effert ibi S. Hieron. id doctè observans: Legimus in 79. Psalmo, Qui sedes super Cherubim: Seraphim autem praeter hunc locum (Isaiae 6.) in scripturis Canonice, alibi legisse me nescio, qui stare dicuntur in circuitu Domini. Hinc autem certum debet constare, honoratiorem locum a Seraphinis, quam a Cherubinis obtineri: majoremque in pretio Seraphinos apud Deum haberi, quam Cherubinos, cum hos habere dicatur sub pedibus, Seraphinos autem in circuitu uti supremos magnates, & dynastas suo adsistentes Imperatori. Cur, quaeso, tanti apud Deum valent Seraphini praeter Cherubinis, ut Seraphinis Cherubini postponantur? Sanè ut ostendat Deus quanti ab ipso sanctitas habeatur, & a nobis haberi debeat praeter sapientiam. Per Seraphinos enim, quorum nomen etymologia incendium amoris est, sanctitas designatur; per Cherubinos, qui scientia multitudinem significant, sapientia significatur. Ut autem constet, sanctitatem praefendam sapientiae, eique magno intervallo praelucere; proximius, familiarius, & amicitius Deo adsunt Seraphini, sublimiorem, & excellentiorem locum occupantes. Hinc est quod S. Augustinus scite observavit ad illa Pl. 17. verba, Ascendit super Cherubim, & volavit; nullum videlicet posse ad Deum pervenire, nisi prius ipsam sapientiam plenitudinem tranivolando, ad Seraphinorum charitatem perveniat: Exaltatus est super plenitudinem scientiae, ut nemo ad eum perveniret, nisi per charitatem. Quasi apud Deum nullius momenti sit quaecumque sapientiae plenitudo (quam veluti sub pedibus habet) nisi charitati adsoletur sibi conjunctissimae, à qua pretium habeat, & gloriam.

280 Nusquam in Scripturis sacris legimus, Dei sapientiam etsi sublimissimam, a Cherubinis commendari, quomodo dilaudari novimus divinam sanctitatem a Seraphinis Isai. 6. Et clamabant alter ad alterum: Sanctus, san-

ctus, sanctus, Dominus Deus exercituum. Imò bene noscimus, ipsos Cherubinos Deum maxime dilaudare volentes, nullam aliam, quam sancti appellationem commendasse. Sic enim habes Apoc. 4. 8. ubi sermo est de quatuor illis animalibus cum certo intuitu ad totidem Ezechielis animalia, quae Cherubini erant: Requiem non habebant die ac nocte, dicentia: Sanctus, sanctus, sanctus, Dominus Deus omnipotens. S. Damascenus lib. 1. de fide c. 16. legit: Haec erat illorum requies; evigilare nimirum Dei sanctitatem iteratis clamoribus, & indefinenter. Cur, rogo, Cherubini, plenissima Dei sapientia praetermissa, divinam solummodo sanctitatem sic commendant? Cur non potius divinae sapientiae laudationem interponunt, quandoquidem suo id nomine praeseferunt? Sint praestantissimi divinae sanctitatis laudatores Seraphini, utpote incensandum amoris: ad quos, quaeso, divinae sapientiae praedicatio potius spectabat, quam ad ipsos Cherubinos, à sapientiae plenitudine sic dictos? Equidem putaverint, tam Cherubinos, quam Seraphinos eos sanctitatis nomine divinum Verbum, repetitis vocibus, insignire voluisse; quia sciunt, nullum aliud esse nec magnificentius, nec Deo gratius, quam Sancti cognomentum: sciunt sanctitatem pluris a Deo fieri, quam sapientiam. Ea propter non Dei omnipotentiam, non sapientiam, non aeternitatem, non immensitatem, sed solummodo sanctitatem commendant; ac si neque aliam sciant, neque aliam hominibus tradant laudationis materiam; neque illustrius aliud cognomentum, quo Deus honoretur, invenire possint. Ut sic ex Dei mente, & ipsorum exemplo, sapientissimus quisque noverit, non tam sapientiam, quam animae sanctitatem esse commendandam, & aestimandam. Rectissime S. Ambros. lib. 3. de Spiritu sancto cap. 18. Nos quoque nihil pretiosius invenimus, quo Deum praedicare possimus, nisi ut sanctum appellemus; quodlibet aliud inferius est Deo, inferius est Domino.

281 Contemplare, obsecro, supremum Hebraeorum Pontificem sacris indutum ornamentis Exodi 28. Etenim sanctitatis cognomentum aureo diademate caelatum supra caput praeferebat: Facies & laminam de auro purissimo, in qua sculpsit opere calatoris; Sanctum Domino (Hebraice sanctitas Domino) capite, sagittabisque eam vittâ hyacinthinâ, & erit super tiamam imminens fronti Pontificis. Vides, sanctitatis insigne in fronte, & super caput deferri? expende ubi humanae & divinae sapientiae thesauros portaverit. Ad pedes utique, extremasque talaris indumenti fimbrias: Deorsum vero ad pedes ejusdem tunicae quasi mala punica facies, mixtis in medio tintinnabulis. Atqui per tintinnabula illa bellè exprimi humanae, & divinae sapientiae thesauros per voces praedicatorum manifestandos omnibus mundi nationibus (quorum septuaginta duo malogranata symbolum sunt) communiter sentiunt sacri enarratores. Videtis S. Gregor. p. 2. curae Pastor. c. 4. & in Regil. lib. 1. cap. 24. S. Isidorum in lib. Exodi c. 54. S. Cyrillum lib. 11. de Adoratione, S. Bedam in Exodum. Planè eò haec spectant, ut moneamur, pluris a Deo fieri sanctitatem, quam sapientiam; & quantum caput pedibus, aureumque diadema extremis fimbriis vestimentorum antecellit, tantum sanctitatem praefendam sapientiae. Quod

Tamen Cherubini, plenitudo sine sapientia, non tam dilaudant, sed à sanctitate. Apoc. 4. 8.

Sanctitate divina nullum illustrius cognomentum, quo Deus honoretur. S. Ambros.

Exod. 28. 36. Sancti as in capite, sapientia ad pedes.

Quantum caput pedibus, tantum sanctitas antecellit, & praefenda sapientia.

Exod. 28. 30. S. Hieron.

Can. 7. 7.

Statura sponsae ex-celsa est ejus sanctitas; ubera autem sapientia.

Tantum praecellit sanctitas sapientiam quantum palma vitis.

Ezech. 41. vers. 18. Inter binos Cherubinos palma erigitur, quia sanctitas sapientia excelsior, & principem

Quod si honoratiores sedes danda sapientiae & doctrinae est, non alia sublimior conceditur, quam cor vel pectus, perstante semper in capite sanctitate ipsa. Exod. 28. 30. Pones in rationali iudicii doctrinam, & veritatem, quae erunt in pectore Aaron. Ubi S. Hieron. Epist. 128. ad Fab. Ob id in rationali veritas est, id est, scientia, ut noverit, quae docenda sunt; & manifestatio, atque doctrina, ut possit instruere alios. At doctrina & veritas in capite potius erant collocanda, quod sedes sapientiae propria videtur; atque id jure suo rationalis nomen sibi vendicabat, cum rationale sit quod ad rationem pertinet. Cur in pectore sive corde ponitur, quod amoris domicilium extat? Certè sublimior locus, sedes sanctitatis est; ut quae majori in honore, & pretio habenda; cedat sapientia, quantumvis divinissima, cedat sanctitati honoratiorem locum: locum ipsa occupet infimum ad sanctitatis conspectum. Quod si ob ejus singularem praestantiam ei superius ascendere licuerit, in pectore collocetur, ubi voluntatis & amoris sedes; nimirum ut designetur, à sanctitate ipsa hunc illi honorem datum, uti inferiori à superiori.

282 Commendans divinum Sponsus Ecclesiae suae magnalia Cantic. 7. 7. illud maxime arrisit: Statura tua assimilata est palmae, & ubera tua botris. Quae verba, ad superficiem considerata; tantum corporis habitum in sponsa sua laudat, quem palmae assimilat vitem habenti maritatum. Princeps verò intellectus docet, egregiam esse Ecclesiae sanctimoniam sapientiae adsoletam: sanctitatis enim hieroglyphicum palma extat, uti sapientiae vitis, botris onustam, & cum palma maritatum. Propterea Psal. 91. 13. dicitur: Justus ut palma florebit. Et de sapientia aliis communicata habes Cant. 11. Meliora sunt ubera tua vino. Meritissimo id quidem: ut portendatur, tantum praecellere sanctitatem sapientiae, quantum palma vitis, quantum statura universa solis uberibus. Vitis terrae adhæret, & serpitque nisi palmae adminiculo fulciatur; per palmam honoratiorem locum tenet, ab infimo solo in sublime fertur. Sic vitis sublimis apparet, & speciosa, fructusque fert, & ostentat, quatenus palmae inter reliquas arbores eminenti innititur. Etenim nullus est sapientiae fructus, nulla pulchritudo, nullus honor, & sublimitas, nisi sanctitati marieetur, & innitatur. Subtextit Sponsus; nam Sponsi illa sunt verba ex multorum placito: Dixi: Ascendam in palmam, & apprehendam fructus ejus. Aquila vertit, elatas. LXX. cacuminæ alii, altitudines; Symmachus, ramos. Fructus palmae, summaque germina, dactyli florentes, dum elatae sunt, intelliguntur. Quasi vitis fructu proximis derelicto, sponsus frui velit Ecclesiae suae sanctitate sublimi, robusta, per fructus palmae sublimes designata. Haec illi in deliciis, & majori in pretio est, quam sapientia, cujus ænigma sunt botri. Cupis videre, qua ratione summum honoris fastigium sanctitas ipsa teneat? Expende quae de Cherubinis & palmis in parietibus Templi cœlatis, scribit Ezechielius c. 41. Fabrefacta Cherubim, & palma inter Cherubim, & Cherubim. De terra usque ad superiora porte Cherubim & palma caelata erant in pariete templi. Inter binos Cherubim palma una mirum in modum erecta praeminebat; Cherubinis ad inferiora ipsius palmae latera perstantibus, etsi alatis, & expansas alas ha-

P. Ildeph. de Flores in Eccles.

bitibus. Cur non alarum remigio ad superiora ascendunt, & in sublime supra palmae caecum debet habere. cumina feruntur? Porro Cherubim (ut jam videmus) expressa sapientum virorum, atque sapientiae ipsius simulachra sunt: palma verò appositissimum sanctitatis emblema. Hujus fastigium adeo est sublime, ut nullâ queat sapientia, etsi Cherubicâ & pennatâ, attingi, necdum volatu superari. Medium locum praeter ceteris honoratissimum sanctitas tenet; quem tenere sapientia licet nobilissima nunquam possit: fat illi est locus sanctitatis inferior perquam dignissimus; satque pro eximio ejus honore, & gloria, si sanctitati adsoletur. Ut enim magnus Cassiodorus lib. 9. varia. Epist. 6. Patricium commendans: Primum, inquit, nobis placuit tuos mores inspicere, sine quibus possum quaelibet optima displicere. Secunda nobis cura fuit, eloquentia tua fluentia perquirere, quam licet singulariter diligamus, moribus tamen justè postponimus. In illis enim vita cognoscitur, hic tantum lingua laudatur: sed in te valde decorum, quia utrumque nosceris habere sociatum.

SECTIO XV.

Laus ex ore proprio, ut speciosa sit, pretiosa, & fructuosa, non ab gloriola cupiditate, sed à Dei honore, & audientium bono debet oriri.

283 Non vanum, & humanum, sed divinum illud, ac necessarium praeconium est, quo se ipsam incarnatam Sapientia dilaudat; speciosa haec, pretiosa, & fructuosa laus, cum ad Dei gloriam referatur, & audientium bonum: & in Deo honorabitur. Janfenius explicat: honorabitur à seipsis, ut noveris, quaecumque proferas de te honorifica & gloriosa, ad Dei gloriam referre, & proximorum salutem: sic laus ex ore proprio non indecora, sed pulchra; non vilis, sed pretiosa; non vana, sed fructuosa erit. Rectè admodum S. Cyprianus Epist. ad Donatum: In proprias laudes otiosa jactatio est. Quamvis non jactatum esse possit, sed gratum, quid quid non virtuti hominis adscribitur, sed Dei munere praedicatur. Gratam, jucundam ob pretium, ob speciositatem suam, appellavit laudem in ore proprio; si ad Deum referatur, à quo valorem, & pulchritudinem accipiat. Audi divinum Poëtam Psal. 104. 3. sic monentem: Laudamini in nomine sancto ejus. Aquila vertit gloriamini. Expende in quo gloriari nos, & laudare liceat: in nomine sancto ejus. Quasi non alia laus, & gloria captanda hominibus, nisi quae Domino deferatur. Nihil hac Deo delata gloria, & laude pulchrius nobis, & elegantius; nihil pretiosius. Nam sic Dei nomen, in quo gloriamur, nobis erit pro pulcherrimo ornatu, & aureo diademate, quo pulchra, & pretiosa appareat nostra laus. Existimo enim fieri à Davide in illis verbis allusionem ad coronam auream sculptum habentem Dei nomen; de qua Exod. 28. 36. Ecclesiastici 45. 14. Corona aurea super mitram ejus expressa signo sanctitatis, gloria honoris, desiderio oculorum ornata: id est, intuitum oculis, & desideria ornatu suo, & pulchritudine mirè oblectans. Expressa signo sanctitatis dicitur, quia in lamina aurea quasi in sigillo sculptum erat

Cassiodor.

In proprias laudes otiosa jactatio. S. Cyprian.

Psal. 104. 3. Si in nomine Dei gloriamur, laus pro corona erit, & ornatus eximio.

Eccle. 45. 14.